

Sygn. akt I ACa 181/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędziowie:	SA Danuta Mietlicka SA Bożena Oworuszko
Protokolant	sekretarz sądowy Dorota Kabala

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko P. P. (1)

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 12 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 370/11

I. zaskarżony wyrok zmienia w całości w ten sposób, że:

1/ zobowiązuje P. P. (1) do złożenia oświadczenia woli
następującej treści:

„ P. P. (1) przenosi na rzecz R. S.:

- udział wynoszący 1/2 części we własności nieruchomości położonej
w M., w skład której wchodzi działki gruntu oznaczone nr (...) i (...),

o powierzchni 6590m², dla której w Sądzie Rejonowym w Grójcu urządzona jest księga wieczysta Nr KW (...);

- udziały wynoszące 5/16 części w prawie własności następujących
nieruchomości:

a/ nieruchomości położonej we wsi M., gminy M., składającej się z działek (...) o powierzchni 5 700m², dla której w
Sądzie Rejonowym
w Grójcu urządzona jest księga wieczysta Nr KW (...);

b/ nieruchomości położonej we wsi M., gminy M. oznaczonej nr działki (...), o powierzchni 1900m²;

c/ nieruchomości położonej w M., składającej się z działek gruntu oznaczonych numerami (...) o powierzchni 5616m⁽²⁾, dla której w Sądzie Rejonowym w Grójcu urządzona jest księgę wieczystą Nr KW (...);

d/ nieruchomości położonej w M. składającej się z działki gruntu oznaczonej nr (...), o powierzchni 3474m⁽²⁾, dla której w Sądzie Rejonowym w Grójcu urządzona jest księga wieczysta Nr KW (...)."

2/ w pozostałej części powództwo oddala;

3/ zasądza od P. P. (1) na rzecz R. S. kwotę 7200 [siedem tysięcy dwieście] zł powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia dla ustanowionego z urzędu pełnomocnika powódki;

4/ nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Radomiu, od P. P. (1) 12 500 [dwanaście tysięcy pięćset] zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona.

II. w pozostałej części apelację oddala.

III. zasądza od P. P. (1) na rzecz R. S. kwotę 2 700 [dwa tysiące siedemset] zł powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem wynagrodzenia dla ustanowionego z urzędu pełnomocnika powódki w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Radomiu, od P. P. (1) 10 000 [dziesięć tysięcy] zł tytułem opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której powódka była zwolniona.

I A Ca 181/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012r. Sąd Okręgowy w Radomiu po rozpoznaniu sprawy z powództwa R. S. przeciwko P. P. (1) o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu własności nieruchomości wskutek odwołania darowizny – oddalił powództwo, zasądził od powódki na rzecz pozwanego 7 217zł tytułem kosztów procesu, zasądził od Skarbu Państwa wynagrodzenie dla adwokat E. P. z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu oraz przejął opłatę sądową i wydatki na rachunek Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy ustalił, że umowami darowizny z dnia 24 czerwca 1993r. , 30 sierpnia 1993r. i 7 maja 1996r. powódka R. S. przeniosła na rzecz swojej córki i zięcia – M. i P. małżonków P. do ich majątku wspólnego gospodarstwo rolne, w skład którego wchodziły:

- nieruchomość położona w M. oznaczona nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Grójcu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) [1/3 udziału została darowana umową z dnia 24 czerwca 1993r.- k.13; 2/3 darowane zostały umową z dnia 7 maja 1996r. - k. 12];

- udział wynoszący 5/8 części w nieruchomości położonej w M. składającej się z działek (...), dla której Sąd Rejonowy w Grójcu prowadzi Kw Nr (...),

- udział wynoszący 5/8 części w nieruchomości położonej we wsi M. składającej się z działek (...), dla której Sąd Rejonowy w Grójcu prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) [umowa z dnia 24 czerwca 1993r. k. 13];

- udział wynoszący 5/8 części w nieruchomości położonej w M. oznaczonej nr (...) [umowa z dnia 30 sierpnia 1993r. k. 14].

M. i P. P. (4) zawarli małżeństwo w 1987r. i do 2003r. ich małżeństwo układało się zgodnie. Małżonkowie inwestowali w gospodarstwo, m.in. sadzili drzewa owocowe, remontowali i rozbudowali dom mieszkalny, w którym mieszkała także powódka, na rzecz której ustanowiono osobistą służebność mieszkania ograniczoną do jednego pokoju i kuchni w domu na działce oznaczonej nr (...) [umowa z dnia 24 czerwca 1993r. k.13].

Od około 2008r. sytuacja w małżeństwie P. zaczęła się pogarszać. Pomędzy małżonkami dochodziło do kłótni i nieporozumień ze względu na nadużywanie alkoholu przez pozwanego, wszczynanie awantur pod wpływem alkoholu i stosowanie przemocy wobec najbliższych członków rodziny. Powódka w konflikcie pomiędzy małżonkami stała po stronie córki, co skutkowało narastaniem konfliktu także pozwanym a nią.

W listopadzie 2009r. M. P. (1) wniosła pozew rozwodowy. Do eskalacji konfliktu doszło w dniu 15 lipca 2010r. W trakcie tego zdarzenia powódka miała zostać kopnięta w brzuch przez pozwanego, co spowodowało u niej obrażenia do dnia 7. Prowadzona w tym przedmiocie sprawa karna ostatecznie zakończyła się wyrokiem Sądu Rejonowego w Grójcu z dnia 15 lipca 2010r. uniewinniającym powoda od stawianego mu zarzutu. Uzasadnienie tego wyroku nie zostało sporządzone [sprawa II K (...)

Wyrokiem z dnia 9 marca 2011r. małżeństwo M. i P. P. (1) zostało rozwiązane z winy obu stron [sprawa I C (...)

Oddalając powództwo Sąd uznał, że przed sprawą niniejszą powódka nie składała oświadczenia o odwołaniu darowizny. Takie oświadczenie zostało złożone dopiero w pozwie. W ocenie Sądu zachowania pozwanego wobec powódki nie mieszczą się w pojęciu rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 kc.

Na relacjach pomiędzy stronami procesu zaciążył konflikt pomiędzy małżonkami P., które miały charakter narastający agresywny. Małżonkowie wzajemnie się wyzywali, popychali. Do ich zaostrenia doszło po zamieszkaniu przez pewien okres syna powódki w tym samym domu. Dochodziło do nieporozumień między powódką i jej synem, a pozwanym, gdyż zarzucano pozwanemu, iż jest biedny, zwracano uwagę na jego wygląd zewnętrzny.

Ponowne zaostrenie konfliktu miało miejsce na skutek zamieszkania chłopaka z córką małżonków P., który był niepełnoletni. Powódka wraz z córką M. nie były temu przeciwne, pozwany natomiast miał na ten temat odmienne zdanie. To zdarzenie spowodowało eskalację konfliktu między małżonkami P., częściej dochodziło między nimi do awantur, wzajemnych oskarżeń np. o kradzież laptopa, i interwencji Policji.

Powódka była zaangażowana w konflikty między córką i zięciem, stawała po stronie córki, kiedy małżonkowie kłócili się powódka stawała po stronie córki i wtrącała się.

Sąd stwierdził, że powódka jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego także wcześniej, przed zaistnieniem tego konfliktu ingerowała w małżeństwo stron, jednak nie prowadziło do takich zadrażnień, jakie pojawiły się między małżonkami P. później.

W ocenie Sądu Okręgowego podczas tych nieporozumień małżeńskich powódka zachowywała się aktywnie, używała wobec pozwanego słów wulgarnych, a także siły fizycznej. Zdaniem Sądu niewłaściwe zachowania pozwanego skierowane były głównie i bezpośrednio wobec jego ówczesnej żony, nie zaś wobec powódki. Zachowania pozwanego wobec powódki były wtórne i wynikały z zachowania powódki podczas tych konfliktów małżonków P., w których powódka aktywnie uczestniczyła, opowiadając się po stronie córki.

Zachowanie pozwanego w ocenie Sądu Okręgowego, nie wychodziło poza ramy zwykłych konfliktów rodzinnych i było w jego ramach charakterystyczne dla stosunków panujących w wiejskim środowisku.

Z tych względów Sąd Okręgowy oddalił powództwo i na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc orzekł o kosztach procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu :

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego w postaci zeznań:

- a) córki pozwanego S. R.,
- b) córki powódki M. P. (1),
- c) sąsiadki stron J. B.

i dokonanie oceny tych zeznań w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, a przede wszystkim wbrew ich rzeczywistej treści, co skutkowało ustaleniem, iż zachowania pozwanego nie stanowią realizacji przesłanek rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c., w sytuacji, gdy zeznania te w sposób rzeczywisty i ewidentny wskazują na konieczność przypisania im cech rażącej niewdzięczności wobec powódki w rozumieniu ww. przepisu;

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonanie oceny tych zeznań w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, a przede wszystkim wbrew ich treści, co skutkowało ustaleniem, iż to zachowania powódki w postaci używania wobec pozwanego słów wulgarnych, czy też używania wobec niego siły fizycznej, a także polegające na jej aktywnym udziale w awanturach domowych doprowadziły do zachowań odwetowych pozwanego, przez co zachowania te nie wypełniają przesłanek rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c., w sytuacji gdy całokształt materiału dowodowego nie pozwala na wyciągnięcie takich wniosków, a przeciwnie wskazuje na konieczność przypisania zachowaniom pozwanego cech rażącej niewdzięczności wobec powódki w myśl ww. przepisu;

3. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania przyczyn częściowego odmówienia wiarygodności zeznaniom świadków J. B. i D. G., a przede wszystkim brak wskazania, w jakiej części (co do których okoliczności) Sąd I instancji odmówił im waloru wiarygodności, w sytuacji gdy świadkowie ci są sąsiadami stron i wbrew twierdzeniom Sądu nie skonfliktowanymi ze stronami, a ich zeznania są logiczne, spójne i wskazujące na fakty zaobserwowane w wyniku okoliczności sąsiedowania ze stronami;

4. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy warunki majątkowe (w tym osiągnięte dochody) powódki, a zwłaszcza fakt darowania przez nią pozwanemu znacznej części swojego majątku stanowią o ewidentnym zaistnieniu niezbędnej przesłanki „wypadku szczególnie uzasadnionego” uzasadniającego zwolnienie powódki przez Sąd Okręgowy z obowiązku zwrotu na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w całości.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu w całości, w tym nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Pozwany wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Pojęcie „rażącej niewdzięczności” obdarowanego wobec darczyńcy jako przesłanka skutecznego odwołania darowizny jest zwrotem niedookreślonym o charakterze ocennym. Z tego względu na Sądzie rozpoznającym sprawę o zwrotne przeniesienie własności nieruchomości w następstwie odwołania darowizny ciąży obowiązek ustalenia:

- czy zarzucane obdarowanemu w oświadczeniu o odwołaniu darowizny zachowania miały miejsce, i
- czy mieszczą się one w pojęciu rażącej niewdzięczności.

Sąd dokonuje tej drugiej oceny przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy, uwzględniając całokształt okoliczności i kontekst zdarzeń w jakich doszło do nagannych zachowań obdarowanego. Ocena czy zarzucane zachowanie bądź zachowania należy kwalifikować jako przejawy rażącej niewdzięczności, winna być dokonana przede wszystkim w odniesieniu do norm moralnych i dobrych obyczajów obowiązujących w określonym środowisku.

Z tego punktu widzenia zarzuty apelacji w zakresie w jakim odnoszą się do ustaleń Sądu i oceny materiału dowodowego będącą podstawą tych ustaleń uznać należy za uzasadnione.

Uzupełniając ustalenia Sądu pierwszej instancji, które były podstawą rozstrzygnięcia w sprawie wskazać należy, że punktem wyjścia winno być oświadczenie powódki o odwołaniu darowizny zawarte – jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy – w uzasadnieniu pozwu.

Powódka postawiła pozwanemu zarzuty, które generalnie możemy podzielić na te, które dotyczą relacji pomiędzy małżonkami P. [np. zarzut dotyczący trwonienia przez pozwanego majątku wspólnego] i na te, które bezpośrednio dotyczą relacji pomiędzy powódką – jako darczyńcą i pozwanym jako obdarowanym.

Chociaż pierwsze z nich nie są obojętne dla sprawy, gdyż mogą pośrednio oddziaływać na relacje pomiędzy stronami umowy darowizny, to jednak decydujące w sprawie mają te zarzucane pozwanemu zachowania, które były podejmowane przez pozwanego bezpośrednio wobec powódki. Rażąca niewdzięczność musi bowiem zachodzić pomiędzy obdarowanym a darczyńcą, i tylko w wyjątkowych wypadkach stosunki pomiędzy obdarowanym a osobą trzecią, bliską darczyńcy, mogą być kwalifikowane jako przejaw rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy.

Pamiętać także należy, że z uwagi na treść art. 899 § 3 kc znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy mają tylko te zachowania pozwanego, które miały miejsce w przeciągu roku przed momentem dowiedzenia się powódki o tych zachowaniach. W okolicznościach sprawy dotyczy to zachowań podejmowanych w roku poprzedzającym doręczenie odpisu pozwu pozwanemu, co nastąpiło 20 maja 2011r. [k. 48].

Powódka odwołując darowiznę uczynioną powodowi zarzuciła brak szacunku pozwanego wobec niej i poniżanie jej poprzez grożenie jej śmiercią, wyrzuceniem z domu, w którym mieszka, ublizanie jej słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, odcinanie jej dostępu do mediów i stosowanie wobec niej przemocy fizycznej, co w szczególności miało mieć miejsce w dniu 15 lipca 2010r., kiedy podczas awantury wywołanej przez pozwanego, została przez pozwanego kopnięta w brzuch, wskutek czego doznała obrażeń poniżej dni siedmiu.

Sąd Okręgowy ustalił, a Sąd Apelacyjny te ustalenia przyjmuje za własne, że relacje pomiędzy stronami mieszkającymi w jednym budynku zaczęły się pogarszać dopiero od 2003r., a wpływ na to miał stopniowo następujący rozkład pożycia małżeńskiego pomiędzy małżonkami P.. Przyczyną pogarszania się relacji pomiędzy małżonkami było nadużywanie alkoholu przez pozwanego. Pod jego wpływem powód wszczyła awantury, ubliżała żonie i dopuszczała się stosowania przemocy fizycznej.

Należy uzupełnić w tym miejscu ustalenia Sądu Okręgowego przez wskazanie, że w uzasadnieniu wyroku rozwodowego z dnia 9 marca 2011r. Sąd Okręgowy w Radomiu wskazał, że rozkład małżeństwa nastąpił wprawdzie z winy obu stron, ale przyczyny zawinienia były różne po stronie każdego z małżonków.

M. P. (1) przede wszystkim miała żal do męża za to, że mąż nadużywał alkoholu, reprezentowała postawę roszczeniową, była zazdrosna, prowokowała słowne awantury, w czasie których używała wulgaryzmów wobec męża.

Jednakże za pierwotną przyczynę rozkładu pożycia Sąd uznał nadużywanie alkoholu przez P. P. (1) i niepartycypowanie w kosztach utrzymania rodziny, poniżanie byłej żony i wywoływanie awantur domowych, co skutkowało koniecznością interwencji policji.

Powyższe ustalenia dokonane w sprawie rozwodowej potwierdzają stawiane P. P. (1) zarzuty o nadużywaniu alkoholu, pod wpływem którego stawał się agresywny wobec żony, córki powódki. W tej sytuacji występowanie przez powódkę w obronie córki było w pełni usprawiedliwione okolicznościami. Brak jest w materiale dowodowym sprawy dowodów na okoliczność, że powódka brała udział w awanturach pomiędzy małżonkami P. z innych przyczyn aniżeli w celu udzielenia wsparcia córce. W tej sytuacji fakt opowiedzenia się przez powódkę po stronie córki, nie może usprawiedliwiać agresywnych zachowań pozwanego wobec powódki. Tym bardziej, że z punktu

widzenia doświadczenia życiowego opowiedzenie się przez powódkę po stronie córki miało wyłącznie charakter wsparcia moralnego. Ze względu bowiem na wiek powódki – 88 lat i przewagę fizyczną pozwanego, emerytowanego policjanta, zarzuty przez niego stawiane wobec powódki dotyczące jej agresywnych zachowań i jego obaw z tym związanych uznać należy za niewiarygodne i nieprzekonujące. Pozwany nie miał podstaw aby czuć się zagrożonym czy to ze strony powódki, czy też ze strony innych osób zamieszkujących w domu małżonków P.. Z tego względu, usprawiedliwienie swoich zachowań przez pozwanego wobec powódki nieporozumieniami z synem powódki, przez krótki okres zamieszkującym u powódki, czy też problemami w związku z zamieszkaniem chłopaka córki pozwanego w ich domu, są dla Sądu Apelacyjnego nieprzekonujące.

Owszem powódka przyznała w zeznaniach, że używała wobec pozwanego wyzwisk, a niekiedy i wulgaryzmów, ale miało to miejsce w sytuacjach stresowych, w trakcie awantur wywoływanych przez pozwanego. Zachowania te były wyrazem bezradności powódki na zaistniałą, realną sytuację zagrożenia ze strony pozwanego i nie mogły stanowić dla pozwanego, mężczyzny w sile wieku, emerytowanego policjanta, jakiegokolwiek zagrożenia.

Ta zła atmosfera utrzymująca się w domu stron, wywołana postawą pozwanego agresywną wobec żony i powódki skutkowałą poczuciem zagrożenia ze strony pozwanego u wszystkich domowników, w tym także u powódki, o czym świadczą chociażby zeznania córek pozwanego - S. R. [k.65] i M. P. (2) [k. 113].

S. R. potwierdziła, że pozwany zwracał się do powódki w sposób obelżywy używając wobec powódki określeń „stare pudło”, „kurwa” i innych. Potwierdziła stosowanie przemocy fizycznej wobec powódki. Przyznała, że babcia również zwracała się słowami wulgarnymi do jej ojca, ale była to jej reakcja na zachowania pozwanego.

Zeznania M. P. (2) są o tyle istotne, że jest to osoba, która mieszkała w tym samym domu co strony i była świadkiem najistotniejszych zdarzeń, a jednocześnie jest najmniej zaangażowana w spór pomiędzy powódką a pozwanym, oraz w spór pomiędzy swoimi rodzicami. Sam fakt, że w swoich ocenach córki są krytyczne wobec ojca nie dyskwalifikuje wiarygodności ich zeznań. Tym bardziej, że brak jest podstawy do wykazania istotnych sprzeczności w treści ich zeznań z pozostałym, materiałem dowodowym zebrany w sprawie niniejszej [za wyjątkiem zeznań pozwanego], a także w sprawie o rozwód i w sprawie karnej prowadzonej przeciwko pozwanemu [II K (...)]Wiarygodne zeznania córek, uwiarygodniają zeznania jej matki M. P. (1), i samej powódki . Relacje tych świadków i powódki co do poniżania od kilku lat powódki przez pozwanego i wykreowania przez pozwanego atmosfery zagrożenia w domu, w którym wszystkie te osoby mieszkały, upokarzającego traktowania powódki przez pozwanego i przebiegu zdarzenia z dnia 15 lipca 2010r., są spójne i wiarygodne, a ich pominięcie jako niewiarygodnych przez Sąd Okręgowy naruszało art. 233 § 1 i wpływało na treść zaskarżonego wyroku. Zeznania świadków, na których Sąd dokonał ustaleń – policjantów, którzy dokonywali interwencji , nie mają takiego znaczenia jak zeznania córki i wnuczek powódki, gdyż interwencje policji miały miejsce zawsze po incydentach. Ocena zachowania pozwanego jedynie na podstawie tych zeznań, wypacza obraz zachowań pozwanego wobec powódki.

Punktem kulminacyjnym złego traktowania powódki przez pozwanego było niewątpliwie zdarzenie z dnia 15 lipca 2010r. stanowiące zasadniczą przyczynę odwołania darowizny przez powódkę. Pomimo wagi tego zdarzenia Sąd Okręgowy jedynie marginalnie wspominał o tym zajściu, jako kolejnej awanturze pomiędzy małżonkami P., w trakcie której powódka stanęła w obronie córki.

Ustalenia Sądu Okręgowy w tym zakresie wymagają uzupełnienia.

Do awantury w dniu 15 lipca 2010r. doszło pomiędzy małżonkami P. w kuchni mieszkania, do której przylega pokój powódki. Ze względu na krzyki , wyzwiska i późną porę zajścia powódka wyszła z pokoju do kuchni i stanęła w obronie córki, obawiając się, że ta zostanie pobita przez męża. Pozwany odepchnął powódkę kierując wobec niej obelżywe wyzwiska, a następnie kopnął. Świadkiem zajścia była M. P. (2), która słysząc krzyki zbiegła ze swojego pokoju i widziała moment kopnięcia babci przez ojca. Pozwany trzymał w ręku nóż, który rzucił świadkowi pod nogi i odszedł z miejsca zdarzenia.

Taki przebieg zdarzenia wynika z zeznań wszystkich - poza pozwanym - bezpośrednich świadków zajścia: powódki [k. 60 – 62 i 182v], jej córki M. P. (1) [k.94v] i wnuczki M. P. (2) [k. 113]. Relacje powódki i świadków są konsekwentne i spójne z zeznaniami złożonymi przez nich w sprawie karnej II K (...) Wprawdzie w sprawie karnej wydany został wyrok uniewinniający powoda od stawianego mu zarzutu kopnięcia powódki, to uzasadnienie tego wyroku nie zostało sporządzone. Niesposób zatem ustalić jakie względy były przyczyną uniewinnienia powoda. Niemniej jednak zgodnie z dyspozycją art. 11 kpc Sąd cywilny jest związany wyłącznie ustaleniami skazującego wyroku karnego, co oznacza że wyrok uniewinniający Sądu cywilnego nie wiąże i Sąd cywilny winien w tym zakresie poczynić samodzielne ustalenia.

Wersja zdarzenia przedstawiana przez pozwanego nie jest dla Sądu Apelacyjnego wiarygodna. Pozwany twierdził, że jego agresywne zachowanie było wywołane postawą powódki, która w trakcie zajścia miała sięgnąć po nóż i grozić jego użyciem. Ta wersja nie ma jednak żadnego potwierdzenia w zeznaniach pozostałych uczestniczek zajścia. Z ich relacji to pozwany miał sięgnąć po nóż i ostatecznie rzucić go pod nogi córce wychodząc z kuchni po zajściu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przedstawiony Sądowi materiał dowodowy pozwala przyjąć, że w dniu 15 lipca 2010r. pozwany w trakcie awantury, która miała miejsce pomiędzy nim a jego żoną, w trakcie której powódka stanęła w obronie córki, naruszył nietykalność powódki i kopnął ją. Wynik obdukcji lekarskiej jest zgodny z opisem zdarzenia i obrażeń doznanych przez powódkę, co również uwiarygodnia przedstawiana przez nią wersję zdarzeń. W ocenie Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy w sprawie potwierdza zatem stawiane przez powódkę pozwanemu zarzuty dotyczące jego nagannych zachowań wobec powódki, zarzucanych mu w oświadczeniu o odwołaniu darowizny.

Skoro zgodnie z utrwalonym poglądem w orzecznictwie sądowym umowa darowizny rodzi po stronie obdarowanego moralny obowiązek wdzięczności, to dopuszczanie się przez powoda jako obdarowanego w stosunku do pozwanej – jako darczyńcy wielokrotnie powtarzających się w przeciągu kilku lat słownych napaści, w postaci wyzywek i wulgaryzmów kierowanych wobec niej oraz stosowanie przemocy fizycznej, przy uwzględnieniu wieku powódki i jej stanu zdrowia jako osoby starszej, ocenić należy za zagrażające jej zdrowiu fizycznemu i psychicznemu, zagrażające jej poczuciu bezpieczeństwa i usprawiedliwionym oczekiwaniom dożywania w klimacie spokoju, w obecności osób, które chociażby ze względu na uczyniona przez nią darowiznę winny jej zapewnić bezpieczeństwo i opiekę.

Z tego względu zachowania pozwanego wobec powódki należy zakwalifikować jako przejaw rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy.

Zachowanie pozwanego nie może być usprawiedliwione trudną sytuacją pozwanego wynikającą z faktu rozpadu jego małżeństwa z córką powódki i zamieszkiwania w domu wspólnie z osobami jemu nieprzychylnymi, skoro źródłem negatywnej oceny pozwanego przez domowników było poniżanie przez pozwanego osób, z którymi mieszkał.

W tej sytuacji uznać należało, że powódka w pozwie skutecznie odwołała darowiznę uczynioną pozwanemu, a zatem ma prawo żądać zwrotnego przeniesienia własności nieruchomości objętych umową darowizny, a jej roszczenie uzasadnia art. 898 § 1 kc , w zw. z art. 64 kc w zw. z art. 1047 kpc .

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uwzględnił powództwo.

Zobowiązując pozwanego do złożenia oświadczenia o zwrotnym przeniesieniu własności nieruchomości Sąd Apelacyjny zważył, że w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu przed sądem pierwszej instancji [pismo z dnia 2 sierpnia 2011r – k. 74] w punkcie „1)” omyłkowo został wpisany numer działki. Dwukrotnie podany został nr „ (...)” , podczas gdy chodziło o działki „ (...) i (...)”, co wynika z ogólnej powierzchni nieruchomości – 6 590m⁽²⁾ z powierzchnią tych obydwu działek wskazanych w (...) akcie notarialnego z dnia 26 sierpnia 2002r. [k. 55-56]. Na tej podstawie Sąd przyjął, że żądanie z punktu 1 wskazanego pisma dotyczy działek (...), których pozwany był współwłaścicielem na podstawie umów darowizny z dnia 24 czerwca 1993r i 7 maja 1996r. Ponadto jak wynika z pozwu zamiarem powódki było odzyskanie wszystkich nieruchomości, które darowała pozwanemu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego żądanie sprecyzowane przez powódkę nie mogło być uwzględnione co do udziału wskazanego jako 3/8 w działce (...), a jedynie co do udziału wynoszącego 5/16 w tej działce. Powódka bowiem darowała małżonkom P. udziały wynoszące 5/8 w działce (...) [podobnie jak w przypadku pozostałych działek, za wyjątkiem działki (...)]. Natomiast dodatkowy udział wynoszący 1/8 w działce (...) był darowany małżonkom P. przez M. i M. małżonków S. umową z dnia 26 sierpnia 2002r. [(...) wskazanej umowy]. Powódka ma prawo odwołać jedynie darowiznę uczynioną przez siebie i żądać zwrotnego przeniesienia przedmiotu uczynionej darowizny tylko w tym zakresie. Skoro powódka darowała wyłącznie udział wynoszący 5/8 części w działce (...), to – podobnie jak w przypadku udziałów w pozostałych nieruchomościach – może żądać od pozwanego jako współobdarowanego, po orzeczeniu rozvodu małżonków P., jedynie udziału, którym został obdarowany. A zatem podobnie jak w pozostałych przypadkach, powódka może żądać od pozwanego przeniesienia udziału wynoszącego jedynie 5/16 części w działce (...). Z tych względów powództwo zostało oddalone w części żądającej przeniesienia własności nieruchomości ponad udział wynoszący 5/16 części w działce (...) [tj. w zakresie 1/16 części w działce (...)]. W takim samym zakresie oddalona została także apelacja powódki.

Uwzględnienie powództwa niemalże w całości skutkowało obciążeniem pozwanego kosztami procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc. Koszty procesu przed Sądem pierwszej instancji odpowiadały wysokości wynagrodzenia pełnomocnika świadczącego z urzędu pomoc prawną na rzecz powódki. Wartość przedmiotu sporu w pozwie wskazana została na 250 000zł. Wysokość tego wynagrodzenia zgodnie z § 2 ust. 2 , § 6 pkt 7 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [Dz.U. 163, poz.1348] wyniosła 7 200zł plus podatek VAT zgodnie z § 2 ust. 3 wskazanego Rozporządzenia .

Na podstawie art. 113 ust. 1 uksc w zw. z art. 98 § 1 PCK Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Radomiu 12500zł tytułem opłaty sądowej, od uiszczenia której powódka była zwolniona.

Ponieważ powódka w apelacji wskazała wartość przedmiotu zaskarżenia na 200 000zł oraz wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w zakresie w jakim sprecyzowała żądanie przed Sądem pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałym zakresie na podstawie art. 385 kpc. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc zasądził od pozwanego na rzecz powódki koszty zastępstwa prawnego z tytułu pomocy prawnej świadczonej powódce z urzędu w wysokości 2 700zł - § 2 ust. 2 , § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 cytowanego Rozporządzenia, powiększonej o podatek VAT, zgodnie z § 2 ust. 3 Rozporządzenia .

Na podstawie art. 113 ust. 1 uksc Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Radomiu 10 000zł tytułem opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której powódka była zwolniona.